

NOTAT

Finanstilsynet

21. december 2020

BANK1

Finanstilsynets observationer af kreditinstitutternes nedskrivninger på udlån mv.

Dette notat beskriver Finanstilsynets væsentligste observationer fra tilsynsaktiviteter med penge- og realkreditinstitutters¹ nedskrivninger på udlån i efteråret 2019 og i 2020. Finanstilsynet forventer, at alle institutterne tager hensyn til notatets indhold i gennemgangen af egne metoder og processer og retter til, hvor det er nødvendigt.

Finanstilsynet har under forløbet givet individuel tilbagemelding til en række institutter.

Baggrund

COVID-19 krisen har givet et historisk stort tilbageslag i dansk og international økonomi. Kreditinstitutternes nedskrivninger har på trods af nye og mere retvisende regnskabsregler indført efter finanskrisen langt fra været på et historisk højt niveau – nedskrivninger i 1. halvår var i årene 2010-2013 højere end i 2020. Det rejser spørgsmålet, om de danske kreditinstitutter har nedskrevet nok. Det er Finanstilsynets opfattelse, at:

- Institutterne generelt set har forsøgt at nedskrive det nødvendige, men at fejl og mangler i modeller og data medfører risiko for utilstrækkelige nedskrivninger nogle steder. Disse fejl og mangler beskrives mere detaljeret nedenfor.
- Sammenligninger med internationale banker ikke peger på, at danske kreditinstitutter har foretaget markant højere eller lavere nedskrivninger end de udenlandske, jf. bilag 1. Sådanne sammenligninger kan ikke give mere præcise svar end det. Men om noget ligger

---

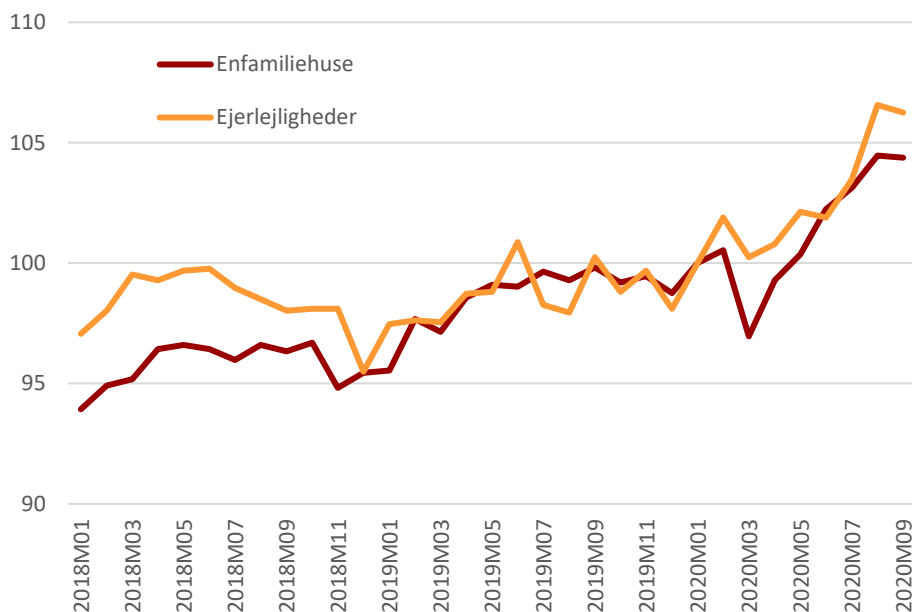
¹ Realkreditinstitutterne opgør lån til dagsværdi og nedskriver derfor som sådan ikke på deres lån. De anvender dog i praksis også reglerne, selvom der er enkelte forhold, der skal justeres, når der er tale om udlån til dagsværdi.

de danske institutter til den lave side, hvilket igen kan hænge sammen med store danske hjælpepakker, og at dansk økonomi indtil videre er kommet bedre igennem krisen.

- Der er forhold ved den nuværende krise – herunder særligt de høje aktivpriser – som kan være med til at forklare de lave nedskrivninger. Det indebærer samtidig, at hvis den lave prissætning af risiko stiger i kombination med et stigende renteniveau, så vil nedskrivningerne vokse.

En væsentlig årsag til stigende nedskrivninger under lavkonjunkturer er, at aktivpriserne falder, hvilket giver større tab til institutterne, når kunderne går konkurs, og aktiverne realiseres. Det er ikke sket under den nuværende krise, hvor priserne på en række aktiver, herunder boligpriserne, er steget betydeligt efter midlertidige fald i foråret 2020, jf. figur 1. Boligmarkedet forventes heller ikke at blive kriseramet i de seneste konjunkturprognoser fra De Økonomiske Råd, Nationalbanken og Finansministeriet.

Figur 1. Boligpriser

Kilde: Danmarks Statistik.

De høje aktivpriser bidrager til at forklare, hvorfor institutternes nedskrivninger forekommer lave i den nuværende situation. Institutterne skal ifølge regnskabsreglerne beregne nedskrivninger som et sandsynlighedsvægtet gennemsnit af flere scenarier for den fremtidige udvikling. Nedskrivningerne øges ikke i samme grad, når udviklingen i ejendomspriser viser en stigende tendens i det forventede og det positive scenarie.

De gældende regler for pengeinstitutters nedskrivninger på udlån mv. baseret på den internationale regnskabsstandard IFRS 9 blev indført den 1. januar 2018. Reglerne fremgår af regnskabsbekendtgørelsen for pengeinstitutter m.fl., dens bilag 10-11 og den tilhørende vejledning om vurdering af betydelig stigning i kreditrisiko og kreditforringelse. Realkreditinstitutterne benytter i praksis også reglerne, selvom enkelte forhold skal justeres, når der er tale om udlån til dagsværdi. Reglerne indebærer bl.a., at udlånene placeres i et af flere regnskabsmæssige stadier, der afspejler udviklingen i kundens kreditrisiko siden etableringen af udlånet.

Stadie 1 omfatter udlån mv., hvor kreditrisikoen ikke er steget betydeligt siden første indregning, dvs. siden kunden fik udlånet.

Stadie 2 indeholder udlån mv., hvor kreditrisikoen er steget betydeligt siden første indregning, men hvor udlånet ikke er kreditforringet. Stadie 2 består af stadie 2 normal og stadie 2 svag. Stadie 2 svag indeholder bl.a. udlån med indikation for kreditforringelse i form af, at kunden har fået lempeligere vilkår af instituttet eller andre långivere på grund af sine økonomiske vanskeligheder, eller at kunden har betydelige økonomiske vanskeligheder. For at udlånet

kan være i stadie 2 svag og ikke skal flyttes til stadie 3, kræves det, at det er mere sandsynligt, at instituttet ikke får tab på udlånet, end at det får tab.

Stadie 3 består af alle udlån mv. med indikation for kreditforringelse i form af, at kunden har begået væsentlige kontraktbrud, bl.a. ved manglende overholdelse af betalingspligt for afdrag og renter, eller at det er sandsynligt, at kunden vil gå konkurs eller bliver underlagt anden økonomisk rekonstruktion. Disse udlån skal være i stadie 3, uanset om det er mest sandsynligt, at instituttet får tab på udlånet, eller at det ikke får tab. Desuden indeholder stadie 3 udlån med indikation for kreditforringelse i form af, at kunden har fået mere gunstige vilkår af instituttet eller andre långivere på grund af sine økonomiske vanskeligheder, eller at kunden har betydelige økonomiske vanskeligheder, og hvor det er mere sandsynligt, at instituttet får tab på udlånet, end at det ikke får tab.

Et institut skal foretage nedskrivninger på udlån mv., der svarer til instituttets forventede tab baseret på dets information om udlånet og kunden samt instituttets forventninger til fremtiden. Udlån i stadie 1 skal nedskrives med et beløb, der svarer til det forventede kredittab, hvis den tabsbegivende hændelse sker inden for 12 måneder. Udlån i stadie 2 og 3 skal nedskrives med et beløb, der svarer til det forventede kredittab i udlånets levetid. Institutet skal opgøre forventede tab på baggrund af sammenvejning af en række mulige udfald (scenarier) for kundens økonomiske situation og instituttets kredithåndtering. Sammenvejningen skal ske med de skønnede sandsynligheder for hvert af udfaldene.

Det indebærer i praksis, at der er klart mindst nedskrivninger på udlånene i stadie 1 og klart størst nedskrivninger på udlånene i stadie 3.

Institutterne foretager for udlån mv. tabsafskrivninger af de beløb, for hvilke der er høj sandsynlighed for, at de er tabt. Er der ikke en rimelig forventning om hel eller delvis dækning af udestående beløb for udlån mv., skal udlånet mv. helt eller delvist ophøre med at være indregnet i balancen, jf. § 53 i regnskabsbekendtgørelsen. Når beløbene er tabsafskrevet, indgår de ikke i opgørelserne af de akkumulerede beløb, der er nedskrevet.

I efteråret 2019 iværksatte Finanstilsynet en benchmark-undersøgelse af institutternes placering af udlån mv. i stadier og de akkumulerede nedskrivninger i de enkelte stadier. Undersøgelsen blev foretaget på baggrund af institutternes regnskabsindberetninger pr. 30. juni 2019, en særindberetning fra institutterne til formålet og opdaterede regnskabstal fra 2020. Undersøgelsens overordnede konklusioner fremgår af afsnit 1 om pengeinstitutternes fordeling af udlån mv. på stadier og institutternes nedskrivningsniveauer og er uddybet i bilag 2 til dette notat.

Finanstilsynet fik fra en række penge- og realkreditinstitutter også oplysninger om, hvilken effekt deres ændrede forventninger til den økonomiske udvikling havde på deres nedskrivninger i de første tre kvartaler af 2019.

COVID-19-krisens opståen i marts 2020 medførte en væsentligt ændret baggrund for institutternes opgørelse af nedskrivninger. Finanstilsynet præciserede i marts 2020, at midlertidige kreditlempelser og midlertidige brud på aftalte vilkår eller betingelser (covenants) til kreditmæssigt gode kunder som direkte følge af COVID-19-situationen ikke i sig selv medfører en væsentlig forringelse af kundens kreditværdighed og øget nedskrivningsbehov. Finanstilsynet havde i første halvår 2020 også dialog med en del penge- og realkreditinstitutter om deres kreditrisici, kreditstyring og nedskrivninger for bl.a. at følge, hvordan de forværede konjunkturudsigter slog igennem på nedskrivningerne.

Derudover har Finanstilsynet i 2019-2020 vurderet udlåns stadielaceringer og nedskrivninger i forbindelse med kreditinspektioner og ved det løbende tilsyn med institutterne.

Observationerne fra disse tilsynsaktiviteter fremgår af afsnit 2 om ændrede konjunkturudsigters påvirkning af nedskrivningerne og afsnit 3 om COVID-19-krisens påvirkning af institutternes nedskrivninger, herunder oplysningerne i halvårsrapporterne for første halvår 2020.

Finanstilsynets vigtigste observationer i de tre afsnit nedenfor er disse:

- Finanstilsynet har fokus på, om nogle pengeinstitutters høje andele af udlån i stadiet 1 eller lave nedskrivningsprocenter betyder, at de har for små nedskrivninger.
- Benchmarkundersøgelsen indikerede, at mange institutter er sene til at flytte udlån fra stadiet 1 og stadiet 2 normal til lavere stadier, når restance- og overtrækssituationen eller kundens PD eller rating tilsi-ger det, eller når udlånet registreres som "non-performing".
- Finanstilsynet observerede ved sine inspektioner i 2019 og 2020 en række årsager til utilstrækkelige nedskrivninger, som gik igen hos flere institutter.
- Der er brug for, at penge- og realkreditinstitutterne sikrer, at deres metoder og processer for nedskrivninger i alle de regnskabsmæssige stadier i tilstrækkeligt omfang er indrettet til at opfange og indregne effekter af ændrede konjunkturforventninger.
- Herunder skal de sikre, at nedskrivningerne tager hensyn til den fortsatte usikkerhed i lyset af COVID-19-situationen, så negative scenarier indgår med tilstrækkelig vægt.

- Institutterne skal give tilstrækkelige oplysninger i regnskaberne om forudsætningerne for ledelsesmæssige skøn og detaljerede følsomhedsoplysninger om øvrige skøn, f.eks. om følsomheden af de makroøkonomiske scenarier.

1. Pengeinstitutternes fordeling af udlån mv. på stadier og institutternes nedskrivningsniveauer

Ved benchmarkundersøgelsen af pengeinstitutter nævnt ovenfor havde Finanstilsynet bl.a. fokus på disse elementer:

- Hvor stor en del af deres udlån mv. institutterne havde placeret i hvert af de regnskabsmæssige stadier 1, 2 normal, 2 svag og 3.
- Hvor stor en andel af de samlede udlån institutterne havde nedskrevet i hvert af stadierne og i alt.
- Om forskellene i institutternes fordeling af udlån i stadier og nedskrivningsniveauer forekom rimelig i lyset af forskelle i kundesammensætning mv.
- Om der var en rimelig sammenhæng mellem restancer, nødlidende udlån (NPL), misligholdelsessandsynligheder (PD), rating og udlånenes stadielplacering.

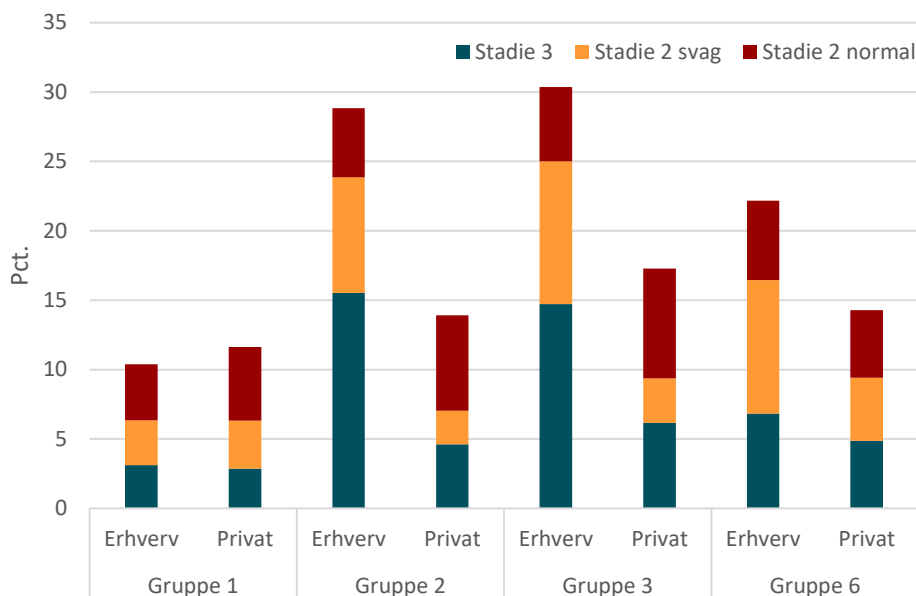
Finanstilsynet konstaterede ved undersøgelsen, at nogle pengeinstitutter havde en betydelig større del af deres udlån i stadiet 1 end andre institutter, som Finanstilsynet vurderer har en tilsvarende udlåns kvalitet. Tilsvarende havde nogle en væsentlig mindre del i stadiet 2 svag og stadiet 3.

Der er dermed væsentlig risiko for, at nogle pengeinstitutter undervurderer omfanget af udlånsfaciliteter mv. med en betydelig stigning i kreditrisikoen, og undervurderer omfanget af udlån med indikation for kreditforringelse. For de faciliteter, der burde være flyttet til et svagere stadium, er der typisk behov for forøgelse af nedskrivningerne foretaget af instituttet. Det gælder særligt, hvis instituttet ved en fejl ikke har fået konstateret indikation for kreditforringelse.

Undersøgelsen viste også, at nogle pengeinstitutters nedskrivningsprocenter for de enkelte stadier og for de samlede udlån mv. var væsentligt lavere, end det var tilfældet for institutter, som Finanstilsynet vurderer har en tilsvarende udlåns kvalitet. Der er derfor væsentlig risiko for, at nogle pengeinstitutter undervurderer deres behov for nedskrivninger.

SIFI-bankerne har en væsentlig større andel af deres udlån placeret i stadium 1 og en mindre andel placeret i stadium 2 svag og stadium 3, end de øvrige pengeinstitutter har. Det gælder for udlån til private og i særlig grad for udlån til erhvervskunder, jf. figur 2.

Figur 2. Udlånets stadiefordeling, ultimo første kvartal 2020

Note: Figuren viser udlånets fordeling på stadier. Søjleens højde viser andelen af udlån placeret i stadie 2 normal, stadie 2 svag og stadie 3. Den resterende del af udlånet er placeret i stadie 1. Gruppe 1 er de store pengeinstitutter, gruppe 2 er mellemstore pengeinstitutter, og gruppe 3 er mindre pengeinstitutter. Gruppe 6 består af de færøske pengeinstitutter.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Forskellene i stadielplacering afspejler dels forskelle i branchesammensætning, hvor de mindre institutter f.eks. har en højere eksponering mod landbrug, dels en væsentlig mindre risikovillighed, og derfor bedre kreditkvalitet, hos SIFI-banker. Herunder har SIFI-banker en større andel af udlån til store, kreditværdige kunder, end mindre og mellemstore pengeinstitutter har. SIFI-banker er også hurtigere til at afskrive beløb som tabt, så de ikke længere indgår som en del af nedskrivningerne. Finanstilsynet har dog ligesom for de øvrige pengeinstitutter væsentlig fokus på, om SIFI-bankernes stadielplaceringer og nedskrivningsniveauer er i overensstemmelse med reglerne, og om forskelle mellem SIFI-banker afspejler forskelle i kreditkvalitet mv.

Ved nogle inspektioner har Finanstilsynet taget stilling til stadielplaceringen af udlån mv. og til nedskrivningerne på udlån mv. i stadie 2 svag og stadie 3. For stadie 1 og stadie 2 normal, der bidrager med en forholdsvis lille del af de samlede nedskrivninger, tager Finanstilsynet stilling ved benchmarking o.lign. som ved den gennemførte undersøgelse.

Det følger af reglerne om stadielplacering af institutternes udlån mv. i regnskabsbekendtgørelsens bilag 10, at der skal være en tæt sammenhæng mellem et udlåns stadielplacering, kundens status for restancer og overtræk, den opgjorte misligholdelsessandsynlighed (PD), kundens rating, og om udlånet er nødlidende ("non-performing").

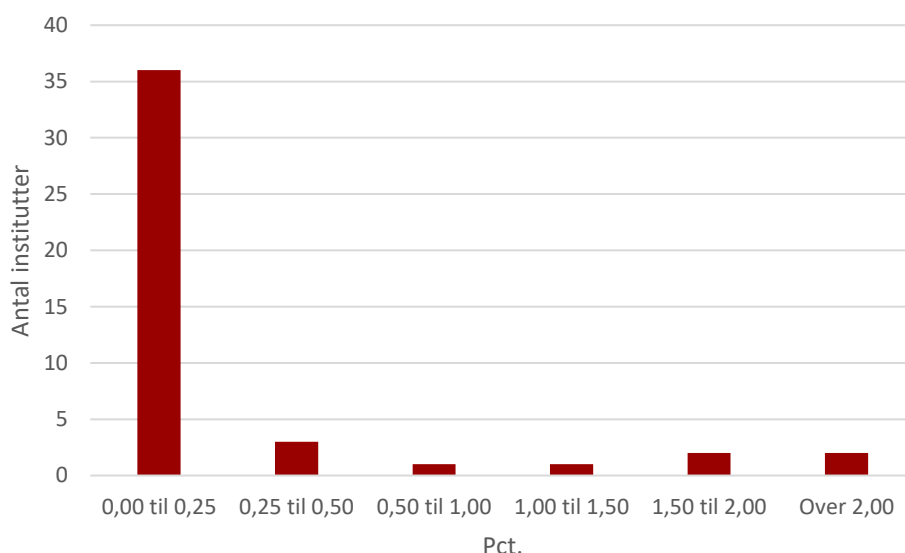
Ved benchmarkundersøgelsen så Finanstilsynet derfor på disse sammenhænge for de deltagende pengeinstitutter. Som det fremgår af det følgende og af bilag 2, indikerer tallene, at mange institutter er sene til at flytte udlån fra stadiet 1 og stadiet 2 normal til lavere stadier, når restance- og overtræksituationen eller kundens PD eller rating tilsiger det, eller når udlånet registreres som "non-performing". Som beskrevet nedenfor kan placeringen i stadiet 1 og stadiet 2 normal af udlån til kunder med svag økonomi dog også være i overensstemmelse med regnskabsreglerne, men afspejle betydelig risikovillighed fra det pågældende institut.

Finanstilsynets konklusioner om disse sammenhænge omfatter følgende:

Restancer og overtræk

Finanstilsynet konstaterede ved benchmarkundersøgelsen, at en del pengeinstitutter havde udlån med restance i 30-90 dage placeret i stadiet 1. Det er som udgangspunkt ikke i overensstemmelse med regnskabsreglerne. For de fleste institutter udgør udlån med restance dog en mindre del af udlånet, og de kan omfatte udlån til klart kreditværdige kunder som kommuner og regioner. Andelen af udlånet i stadiet 1 med restance i 30-90 dage er dermed under 0,25 pct. for de fleste institutter i undersøgelsen, jf. figur 3. Men for fem institutter er mere end 1 pct. af udlånene i stadiet 1 i restance.

Figur 3. Andel stadiet 1-udlån med restance i 30-90 dage, ultimo andet kvartal 2019

Note: Figuren viser for hvert interval antal institutter i benchmarkundersøgelsen, hvor andelen af stadiet 1-udlånet med restance i 30-90 dage ligger i intervallet. Figurens første søjle viser således, at stadiet 1-udlån med restance i 30-90 dage udgjorde mellem 0 og 0,25 pct. af det samlede udlån i stadiet 1 for 36 institutter. I intervallet er 0 pct. inkluderet og 0,25 ekskluderet. Tilsvarende gælder for de øvrige intervaller.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Som udgangspunkt er kreditrisikoen steget betydeligt, inden instituttet har konstateret betalingsrestance eller andre debitorspecifikke kredithændelser.

Det fremgår af regnskabsbekendtgørelsens bilag 10, punkt 7. Punkt 8-10 i bilag 10 angiver specifikke kriterier for, hvornår institutterne som minimum skal betragte en stigning i kreditrisikoen som betydelig. Kriterierne er baseret på udviklingen i kundens Probability of Default (PD) og ratingen ifølge Finanstilsynets vejledende ratingklassifikation.

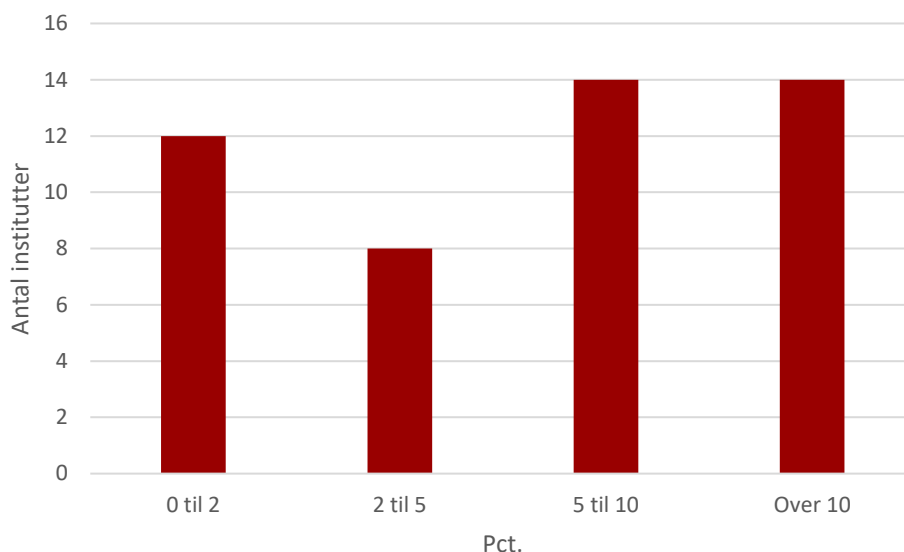
Ud over vurderingerne i medfør af punkt 7-10 i bilag 10 til regnskabsbekendtgørelsen anses kreditrisikoen senest for at være steget betydeligt, hvis kunden har været i restance med betalinger i mere end 30 dage, medmindre instituttet kan dokumentere, at kreditrisikoen forbundet med kunden ikke er steget betydeligt. Denne bestemmelse har karakter af en bagstopper med henblik på at sikre, at der i alle tilfælde bliver konstateret betydelig stigning i kreditrisikoen. Det fremgår af regnskabsbekendtgørelsens bilag 10, punkt 11, hvor det også fremgår, at hvis en kunde har gentagne overtræk i kortere perioder, skal instituttet være særlig opmærksom på, om kreditrisikoen er steget betydeligt. Hvis kreditrisikoen er steget betydeligt, kan kunden ikke være i stadie 1.

Ved kundens overtræk eller manglende overholdelse af betalingspligt for afdrag og renter foreligger der kontraktbrud, medmindre det er kortvarigt og vedrører beløb, som er små i forhold til den pågældende kundes økonomi, eller det skyldes forhold, som helt åbenbart ikke har sammenhæng med kundens økonomiske forhold, f.eks. ubetænksomhed, fejl eller tekniske forhold hos kunden eller instituttet. Det fremgår af regnskabsbekendtgørelsens bilag 10, punkt 37. De væsentlige kontraktbrud medfører, at kunden skal være i stadie 3, jf. bilag 10, punkt 19.

Kundernes PD

Finanstilsynet konstaterede ved benchmarkundersøgelsen, at en betydelig del af pengeinstitutterne havde placeret væsentlige andele af deres udlån med 12-måneders PD (Probability of Default) over 5 pct. i stadie 1, jf. figur 4. En række institutter havde også placeret en væsentlig del af deres udlån med PD over 5 pct. i stadie 2 normal. Problemet vedrører både udlån til private og til erhverv. Det fremgår af figur B6 i bilag 2.

Figur 4. Andel udlån med PD over 5 pct. i stadie 1, ultimo andet kvartal 2019

Note: Figuren viser for hvert interval antal institutter i benchmark-undersøgelsen, hvor andelen af stadie 1-udlån til kunder med PD over 5 pct. ligger i intervallet. Figurens første søjle viser således, at stadie 1-udlån til kunder med PD over 5 pct. udgjorde mellem 0 og 2 pct. af det samlede udlån i stadie 1 for 12 institutter. I intervallet er 0 pct. inkluderet, og 2 pct. er ekskluderet. Tilsvarende gælder for de øvrige intervaller.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

En kundes betalingsevne er som udgangspunkt kendetegnet ved betydelige svaghedstegn, hvis kundens 12-måneders PD ved anvendelse af IRB-modeller eller andre beregningsmodeller for PD er over 5 pct. For udlån mv., hvor kreditrisikoen er steget betydeligt, ydet til kunder, hvis betalingsevne er kendetegnet ved betydelige svaghedstegn, skal instituttet opgøre det forventede tab baseret på metoder, der inddrager alle relevante oplysninger om kunden, som instituttet har eller kan få til rådighed. Instituttet skal afhængigt af kundens forhold opgøre det forventede tab efter tilsvarende principper som for udlån i stadie 3. Kunder med en 12-måneders PD over 5 pct., og hvor kreditrisikoen er steget betydeligt, skal derfor som udgangspunkt placeres i stadie 2 svag eller stadie 3. Det fremgår af regnskabsbekendtgørelsens bilag 10, punkt 71-72.

Hvis kunden har en 12-måneders PD over 5 pct., men kreditrisikoen ikke er steget betydeligt siden etableringen af udlånet eller udlånsfaciliteten, kan udlånet eller faciliteten fortsat være i stadie 1. Det fremgår dog af regnskabsbekendtgørelsens bilag 10, punkt 12, at hvis kreditrisikoen er steget betydeligt for et udlån mv., skal instituttet vurdere, om risikoen tillige må anses for at være steget betydeligt for andre af kundens udlån mv.

Det er derfor bemærkelsesværdigt, at der er så mange institutter (14 institutter), hvor over 10 pct. af kunderne i stadie 1 har en PD på over 5 pct., jf. figur 4. Hertil kommer, at der er yderligere 14 institutter, hvor over 5 pct. af kunderne i stadie 1 har en PD på mellem 5 og 10 pct., jf. igen figur 4.

Bevillinger til kunder, der er nye for instituttet, og som har en PD over 5 pct. på bevillingstidspunktet, viser en betydelig risikovillighed hos instituttet. Har instituttet et større omfang af disse svage kunder, vil det kunne få store tab, særligt ved en forværring af konjunkturerne.

Er der tale om bevillinger af nye faciliteter til eksisterende kunder med PD over 5 pct., er der indikation for kreditforringelse i form af lempeligere vilkår, hvis instituttet har foretaget de nye bevillinger for at beskytte sine eksisterende udlån til kunden, men ikke ville have bevilget de nye faciliteter, hvis instituttet ikke allerede havde udlån til kunden. Er der indikation for kreditforringelse, kan kunden, som det fremgår af beskrivelsen ovenfor af de regnskabsmæssige stadier, ikke være i stadiet 1 eller stadiet 2 normal.

Ville instituttet have bevilget de nye faciliteter til den eksisterende kunde, også selvom instituttet ikke allerede havde udlån til kunden, kan udlånsfaciliteten placeres i stadiet 1, hvis instituttet skønner, at andre institutter generelt også ville have accepteret kunden som ny udlånskunde. Det indikerer dog en betydelig risikovillighed hos instituttet og kan medføre store tab, særligt ved en forværring af konjunkturerne. Instituttet skal også være opmærksom på regnskabsbekendtgørelsens bilag 10, punkt 20. Det fremgår her, at hvis et udlån mv. er kreditforringede, skal instituttet også betragte kundens øvrige udlån mv. som kreditforringede, medmindre instituttet kan sandsynliggøre, at dette ikke er tilfældet.

Et betydeligt omfang af udlån mv. med 12-måneders PD over 5 pct. i stadiet 1 eller stadiet 2 normal afspejler dermed manglende overholdelse af regnskabsreglerne, en betydelig risikovillighed eller en kombination af de to forhold.

Størstedelen af de pengeinstitutter, der ikke er SIFI-banker, benytter PD'er beregnet af deres datacentraler. Disse institutter har historisk ikke benyttet PD'er så aktivt i deres risikostyring, og derfor er de mindre præcise og i nogle tilfælde fejlbehæftede. Det kan være en medvirkende årsag til den manglende overensstemmelse med regnskabsreglerne.

Kundernes rating

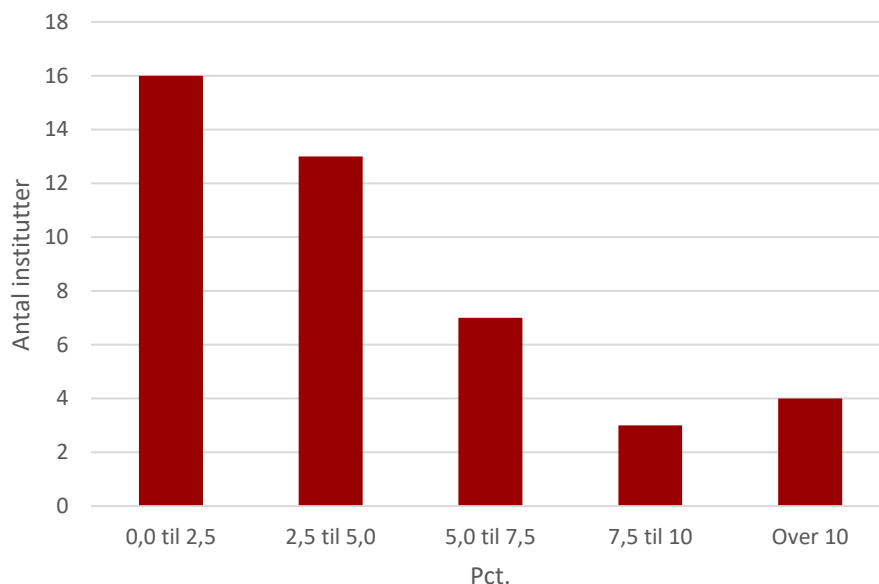
De institutter, som benytter standardmetoden for opgørelse af kreditrisiko og dermed ikke IRB-metoden, oplyste i særindberetningen til Finanstilsynet sammenhængen mellem udlånenes fordeling på regnskabsmæssige stadier og udlånenes rating ifølge Finanstilsynets klassifikationssystem. Ratingkaraktererne 3, 2a, 2b, 2c og 1 i dette system er beskrevet i bilag 7 til vejledning til regnskabsindberetning for kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m.fl.

Den svageste ratingkarakter, 1, udtrykker, at der er indikation for kreditforringelse, og udlånene kan derfor ikke være i regnskabsreglernes stadiet 1 eller 2 normal.

For kunder med den næstsvageste ratingkarakter, 2c, gør nogle af de samme forhold sig gældende som beskrevet ovenfor om kunder med PD over 5 pct. Disse kunder er som udgangspunkt for svage til at være i stadie 1 og stadie 2 normal. Er kreditrisikoen ikke steget betydeligt siden etableringen af udlånet eller udlånsfaciliteten, kan udlånet eller faciliteten dog fortsat være i stadie 1.

Finanstilsynet konstaterede ved undersøgelsen, at en overraskende stor del af institutterne havde ganske høje andele af udlån med ratingkarakteren 1 og 2c i stadie 1 og stadie 2 normal, jf. figur 5. Der er dermed 14 institutter, hvor mere end 5 pct. af udlånet i stadie 1 og stadie 2 normal har karakteren 1 eller 2c.

Figur 5. Andel udlån i stadie 1 og stadie 2 normal til kunder med rating 1 eller 2c, ultimo andet kvartal 2019

Note: Figuren viser for hvert interval antal institutter i benchmark-undersøgelsen, hvor andelen af udlånet i stadie 1 og stadie 2 normal til kunder med rating 1 eller 2c ligger i intervallet. Figurens første søjle viser således, at udlån i stadie 1 og stadie 2 normal til kunder med rating 1 eller 2c udgjorde mellem 0 og 2,5 pct. af det samlede udlån i stadie 1 og stadie 2 normal for 16 institutter. I intervallet er 0 pct. inkluderet og 2,5 pct. ekskluderet. Tilsvarende gælder for de øvrige intervaller.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Bevillinger til nye kunder med ratingkarakteren 2c på bevillingstidspunktet viser en betydelig risikovillighed hos instituttet. Det samme gælder for nye faciliteter til eksisterende kunder, der er blevet økonomisk svagere, efter at de oprindeligt blev kunder. Der er indikation for kreditforringelse, hvis instituttet har foretaget de nye bevillinger for at beskytte sine eksisterende udlån til kunden, men ikke ville have bevilget de nye faciliteter, hvis instituttet ikke allerede havde udlån til kunden. Er der indikation for kreditforringelse, kan kunden ikke være i stadie 1 eller stadie 2 normal.

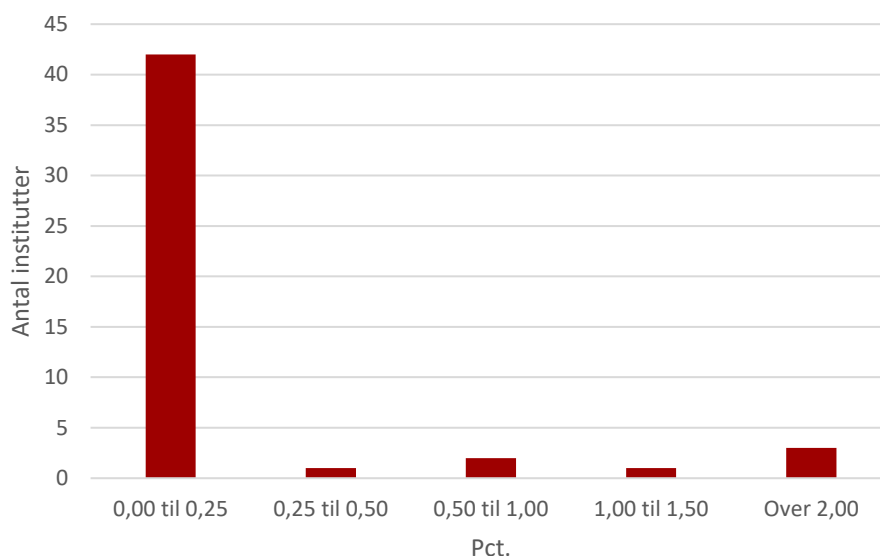
Særligt for erhvervskunder viste benchmarkundersøgelsen et betydeligt omfang af udlån med ratingkarakteren 2c i stadie 1, jf. figur B7 i bilag 2. Det afspejler manglende overholdelse af regnskabsreglerne, en stor risikovillighed eller en kombination af de to forhold.

”Non-performing loans” (NPL)

Et udlån mv. skal blandt andet kategoriseres som nødlidende (”non-performing”), hvis der er restance over 90 dage, eller hvis det er usandsynligt, at kunden kan opfylde sine forpligtelser, uden at der realiseres sikkerhed. Det fremgår af artikel 47a, stk. 3, i CRR². Det indebærer i praksis, at disse udlån som udgangspunkt ikke må placeres i stadie 1 eller i stadie 2 normal.

Finanstilsynet konstaterede ved undersøgelsen, at nogle institutter i strid med dette havde placeret en del af deres non-performing loans i stadie 1 og stadie 2 normal. Non-performing loans udgør dog en mindre andel af porteføljen for de fleste institutter, så andelen af non-performing loans i stadie 1 og stadie 2 normal er generelt lav, jf. figur 6. Der er dog syv institutter, hvor mere end en kvart procent af udlånet i stadie 1 eller stadie 2 normal var NPL-lån.

Figur 6. Andel NPL i stadie 1 og stadie 2 normal, ultimo andet kvartal 2019

Note: Figuren viser for hvert interval antal institutter i benchmark-undersøgelsen, hvor andelen af nødlidende udlån (NPL) i stadie 1 og stadie 2 normal ligger i intervallet. Figurens første søjle viser således, at nødlidende udlån i stadie 1 og stadie 2 normal udgjorde mellem 0 og 0,25 pct. for 42 institutter. I intervallet er 0 pct. inkluderet, og 0,25 pct. er ekskluderet. Tilsvarende gælder for de øvrige intervaller.

Finanstilsynet forventer mere generelt, at penge- og realkreditinstitutterne gennemgår deres metoder og processer for nedskrivninger i lyset af observationerne i dette afsnit om stadielplaceringer og nedskrivningsprocenter og foretager ændringer, hvis det er relevant.

² Europa-parlamentets og rådets forordning (EU) nr. 575/2013 af 26. juni 2013 om tilsynsmæssige krav til kreditinstitutter og investeringselskaber og om ændring af forordning (EU) nr. 648/2012.

2. Ændrede konjunkturudsigters påvirkning af nedskrivningerne

Institutterne skal bl.a. inddrage forventninger til den fremtidige udvikling ved opgørelsen af nedskrivninger på udlån mv. i overensstemmelse med punkt 46-48 i bilag 10 til regnskabsbekendtgørelsen. Tilsvarende krav fremgår af den internationale regnskabsstandard IFRS 9.

Dermed må der forventes relativt store nedskrivninger, når de økonomiske konjunkturer forventes forværret. Det er også et hovedformål med IFRS 9 at sikre, at nedskrivningerne ikke er for små og kommer for sent, sådan som det skete op til finanskrisen, hvor der var andre nedskrivningsregler.

Hovedparten af de pengeinstitutter, der ikke er SIFI-banker, bruger nedskrivningsmodeller udviklet i samarbejde med deres datacentraler. De kan enten være baseret på en eksisterende ratingmodel eller være nyudviklede. De er baseret på en kombination af adfærdsbetingede forhold, som f.eks. betalingsadfærd, og regnskabsforhold, f.eks. resultat og soliditet.

Sådanne PD'er baseret på kundernes regnskaber og adfærd vil dog ikke vise de fulde problemer i forhold til COVID-19. Kundernes problemer som følge af COVID-19 er naturligvis ikke afspejlet i 2019 regnskaberne. I forhold til de mere opdaterede adfærdsdata kan udviklingen på kundernes konti også undervurdere stigninger i kreditrisikoen og dermed PD'erne. Det skyldes f.eks., at udskydelse af skattebetalinger kan tolkes i modellen som en bedring af den økonomiske situation, selv om der reelt er tale om en udskydelse af betalingen som følge af forværrede samfundsøkonomiske forhold.

Risikoen for en generel økonomisk tilbagegang såvel nationalt som internationalt var allerede steget før COVID-19-udbruddet. Det fremgik bl.a. af vurderinger foretaget af økonomer i Nationalbanken og i kreditinstitutter. Finanstilsynet forventede derfor, at penge- og realkreditinstitutternes vurderinger af den fremtidige økonomiske udvikling allerede i 2019 generelt ville føre til stigninger i nedskrivningerne.

Samlet var der dog kun et lille gennemslag af de ændrede økonomiske forventninger på danske penge- og realkreditinstitutters nedskrivninger i 2019. Det fremgik også af de oplysninger, som Finanstilsynet fik fra en række institutter om, hvilken effekt deres ændrede forventninger til den økonomiske udvikling havde på deres nedskrivninger i de første tre kvartaler af 2019.

Ved inspektioner i årets løb identificerede Finanstilsynet i flere tilfælde et betydeligt antal udlån, hvor institutterne efter Finanstilsynets vurdering ikke havde nedskrevet tilstrækkeligt. Finanstilsynet observerede ved inspektionerne en række årsager til utilstrækkelige nedskrivninger, som gik igen hos flere institutter. En del af dem kunne også observeres ved benchmarkundersøgelsen, mens andre lå uden for det, som det var muligt at konstatere ved

en undersøgelse af denne type. De vigtigste observationer fra inspektionerne omfattede følgende:

- utilstrækkelig fokus på placering af udlån i de rigtige stadier, herunder særligt manglende placering i stadie 3 og den svage del af stadie 2
- manglende analyser for svage kunder af, om der var indtrådt indikation for kreditforringelse, hvor svage kunder som minimum er alle kunder med klassifikationen 2c ifølge Finanstilsynets klassifikationssystem
- utilstrækkelig opmærksomhed på, at væsentlige kontraktbrud ved kundens overtræk eller manglende overholdelse af betalingspligt for afdrag og renter indebærer, at udlånet anses for at være kreditforringet og i stadie 3
- ukritisk vurdering af kundernes økonomiske situation
- utilstrækkelig opmærksomhed på reglerne om lempelser i vilkårene, hvor der er indikation for kreditforringelse, hvis instituttet yder kunden lempelser i vilkårene, som ikke ville være overvejet, hvis det ikke var på grund af kundens økonomiske vanskeligheder
- utilstrækkelige overvejelser om, hvilke scenarier der ved nedskrivningsberegningen er relevante for kunden, hvad sandsynlighederne for dem er, og hvilke betalingsrækker de giver anledning til
- for positiv vurdering af sandsynligheden for scenarier, hvor kundens økonomi antages at blive god igen, ofte uden nærmere begrundelse for den vurderede sandsynlighed
- manglende scenarier med forceret salg eller tvangssalg af kundens ejendomme eller andre aktiver eller for lav sandsynlighed for disse scenarier for kunder, hvor forceret salg eller tvangssalg er et relevant scenarie
- overvurdering af markedsværdien af kunders aktiver og mulighederne for salg af dem, særligt for illikvide aktiver, eller undervurdering af omkostningerne ved salg af aktiverne
- utilstrækkelig datakvalitet, hvor fejl i data giver fejl i stadielaceringen eller nedskrivningsberegningerne.

En række af disse observationer er ikke mindst vigtige ved opgørelse af nedskrivninger i lyset af COVID-19-krisen.

For de pengeinstitutter, der bruger datacentraler, suppleres nedskrivningsmodellerne med et fremadskuende, makroøkonomisk modul, som danner udgangspunkt for indarbejdelsen af forventninger til fremtiden. Det makroøkonomiske modul er bygget op om en række regressionsmodeller, der fastlægger den historiske sammenhæng mellem årets nedskrivninger indenfor en række sektorer og brancher og en række forklarende makroøkonomiske variable. Finanstilsynet vil undersøge nærmere, i hvilket omfang dette modul tilstrækkelig tidligt har opfanget de forværrede makroøkonomiske forhold.

Finanstilsynet forventer, at penge- og realkreditinstitutterne gennemgår deres metoder og processer for nedskrivninger for udlån mv. i alle de regnskabsmæssige stadier i lyset af observationerne ovenfor. Det gælder ikke mindst med henblik på at vurdere, om metoder og processer i tilstrækkeligt omfang er indrettet til at opfange og indregne effekter af ændrede konjunkturforventninger.

Det er også vigtigt, at penge- og realkreditinstitutter har et betryggende antal medarbejdere, kompetencer, politikker, retningslinjer og processer for styring af nødlidende udlån og udlån med kreditlempelser. Det gælder ikke alene på kort sigt, men også så instituttet har et passende beredskab til at håndtere en væsentlig forringelse af kvaliteten i kreditporteføljen ved en forværring af konjunkturerne. Det er præciseret i den tilrettede bekendtgørelse om ledelse og styring af pengeinstitutter m.fl. (ledelsesbekendtgørelsen), som træder i kraft den 28. december 2020. Ved finanskrisen viste det sig, at mange institutter ikke havde haft et passende beredskab, og manglerne i kreditstyringen, efter at krisen var indtrådt, bidrog til de store tab.

3. COVID-19-krisens påvirkning af institutternes nedskrivninger, herunder oplysningerne i halvårsrapporterne for første halvår 2020

COVID-19-udbruddet i marts 2020 medførte stor usikkerhed om de økonomiske konjunkturer i tillæg til den øgede risiko, der som beskrevet ovenfor var observeret i 2019.

På trods af de omfattende restriktioner, som blev indført til bekæmpelse af udbruddet i Danmark og andre lande, observerede institutterne kun i begrænset omfang en forværring af kreditkvaliteten for enkeltkunder og dermed påvirkning af nedskrivningerne for enkeltkunder. Nogle institutter foretog porteføljebaserede nedskrivninger på dele af kreditporteføljen, som de vurderede var særligt følsomme overfor de ændrede økonomiske forventninger.

I erkendelse af, at hverken nedskrivninger på enkeltkundeniveau eller porteføljebaserede nedskrivninger på særligt følsomme delporteføljer var tilstrækkelige i forhold til den betydelige usikkerhed, valgte mange institutter pr. 31. marts 2020 at supplere nedskrivningerne med reservationer baseret på ledelsesmæssige skøn. De ledelsesmæssige skøn blev i vidt omfang videreført i institutternes nedskrivninger pr. 30. juni 2020.

Finanstilsynet ser forløbet efter COVID-19-udbruddet som en bekræftelse af, at institutternes metoder og processer ikke i tilstrækkeligt omfang opfanger forværring af de økonomiske konjunkturer. Under de givne omstændigheder anerkender Finanstilsynet institutternes nedskrivninger baseret på ledelsesmæssige skøn for at kompensere for metodernes utilstrækkelighed.

Finanstilsynet forventede, at institutterne i løbet af andet kvartal 2020 i højere grad ville udnytte muligheden for at identificere et øget nedskrivningsbehov

på enkeltkundeniveau eller ved analytisk tilgang til hel eller delvis afløsning af de ledelsesmæssige skøn. Det er kun sket i begrænset omfang. En væsentlig årsag er de store statslige støtteordninger, herunder udskudte skattebetalinger, som staten ikke tilsvarende ville give ved almindelige konjunkturtilbage-slag. Støtteordningerne har gjort det vanskeligere for institutterne at identificere, hvor hårdt ramt de enkelte kunder er af COVID-19-krisen.

Finanstilsynet forventer, at penge- og realkreditinstitutterne sikrer, at deres metoder og processer for nedskrivninger i tilstrækkeligt omfang tager hensyn til den fortsatte usikkerhed i lyset af COVID-19-situationen. Herunder skal institutterne særligt være opmærksomme på følgende:

- Udsigter til en forlænget varighed af COVID-19-krisen i lyset af den aktuelle smitteudvikling i Danmark og internationalt
- Udløb af støtteordninger, der vil medføre likviditetsvanskeligheder for nogle af de kunder, som hidtil har været hjulpet af støtteordningerne, og hvis indtjenings- og kapitalforhold også er ramt af COVID-19-krisen
- Et eventuelt behov for yderligere at justere nedskrivningsscenarierne til det værre, både forventningerne til det positive, det mest sandsynlige og det negative scenarie
- Et eventuelt behov for øget sandsynlighedsvægtning af det negative scenarie i lyset af, at smitteudviklingen og genindførelsen af restriktioner i Danmark og internationalt kan indebære, at negative scenarier er blevet mere sandsynlige
- For kunder ramt af COVID-19-krisen øget behov for haircuts ved fastsættelse af værdier af de stillede sikkerheder på grund af faldende værdier og vanskeligheder ved at finde købere til kundernes aktiver, som skal sælges, særligt i det negative scenarie
- At institutterne skal give tilstrækkelige oplysninger i regnskaberne om forudsætningerne for ledelsesmæssige skøn, herunder baggrund, metode, indvirkning og risici
- At institutter, der anvender IFRS, også skal give følsomhedsoplysninger i regnskaberne, der sætter en regnskabsbruger i stand til at forstå de benyttede skøn og de usikkerheder, skønnene er forbundet med. Det gælder eksempelvis følsomheden af de anvendte makroøkonomiske scenarier. Institutter, der anvender regnskabsbekendtgørelsen, opfordres til at give tilsvarende oplysninger.

COVID-19-situationen kræver i særlig grad, at institutterne tager stilling til kundernes økonomiske situation. Finanstilsynet har i marts 2020 præciseret, at midlertidige kreditlempelser og midlertidige brud på aftalte vilkår eller betingelser (covenants) til kreditmæssigt gode kunder som direkte følge af COVID-19-krisen ikke i sig selv medfører en væsentlig forringelse af kundens kreditværdighed og øget nedskrivningsbehov.

Institutterne skal dog være opmærksomme på, om risikoen for en fortsættelse af COVID-19-krisen medfører en væsentlig forringelse af kreditværdigheden for kunder med midlertidige kreditlempelser eller midlertidige brud på aftalte vilkår eller betingelser (covenants). Institutternes overvejelser om relevansen og sandsynligheden for nedskrivningsscenarierne og de tilhørende betalingsrækker kræver også særlig opmærksomhed i lyset af COVID-19-situationen.

Bilag 1 – Benchmarking med internationale banker

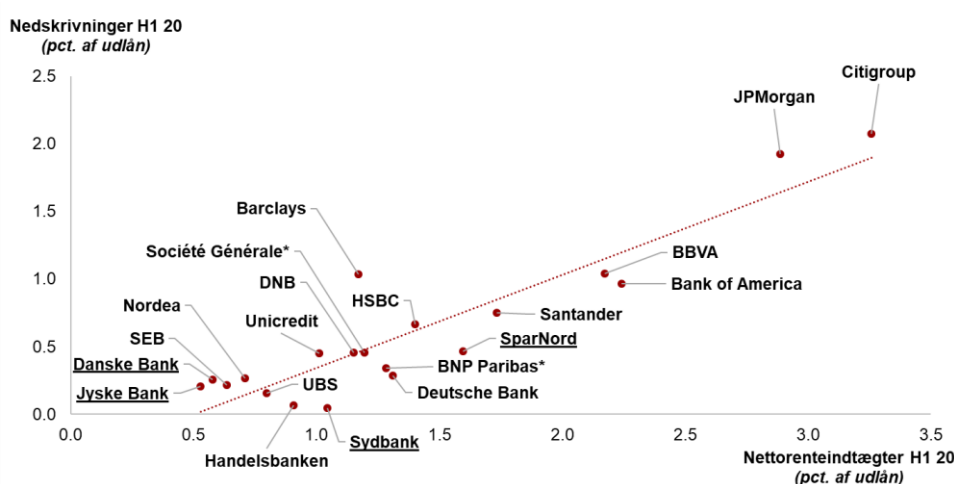
Det er svært at sammenligne nedskrivningsniveauet internationalt. Når der ses bort fra de nordiske banker, har Finanstilsynet begrænset viden om de udenlandske bankers kreditkvalitet, eller hvor gode de hidtil har været til at få nedskrevet. I nedenstående figur benyttes indtjeningsniveauet som approksimation for risikotagningen. Indtjening kan dog også påvirkes af andre forhold.

De økonomiske forhold i de lande, hvor bankerne opererer, er også forskellige – og måske mere væsentligt er det økonomiske stød fra COVID-19 forskelligt.

Med disse forbehold ses nedskrivningerne i resultatopgørelserne for danske SIFI-banker i første halvår 2020 ikke at være markant forskellige fra niveauet i SIFI-banker i udlandet, jf. figur 1. Det er reelt med analysens karakter ikke muligt at konkludere mere end dette. Figuren kan dog give indtryk af, at de danske nedskrivninger i halvåret er mindre end for de udenlandske banker. Det kan være en konsekvens af de store danske hjælpepakker, og at økonomien i de lande, hvor bankerne opererer, er hårdere ramt end dansk økonomi.

Bemærk at nedskrivningerne i figur 1 er de beløb, som er udgiftsført i resultatopgørelserne for første halvår 2020. De omfatter dermed også beløb, som er tabsafskrevet i halvåret uden tidligere at have været nedskrevet. Reduktioner i nedskrivningerne på bl.a. landbrugskunder i forhold til de akkumulerede nedskrivninger ultimo 2019 indgår også i tallene. Andre steder i rapporten og i bilag 2 er det institutternes akkumulerede nedskrivninger, der er beskrevet.

Figur 1. Nedskrivninger i danske og udenlandske SIFI-banker, første halvår 2020

Note: *For Societé Générale og BNP Paribas er nettorenteindtægter fra 2019-årsregnskabet. Nedskrivningsprocenterne er i andel af udlån efter nedskrivninger. Udlånet er så vidt muligt opgjort uden repo-transaktioner.

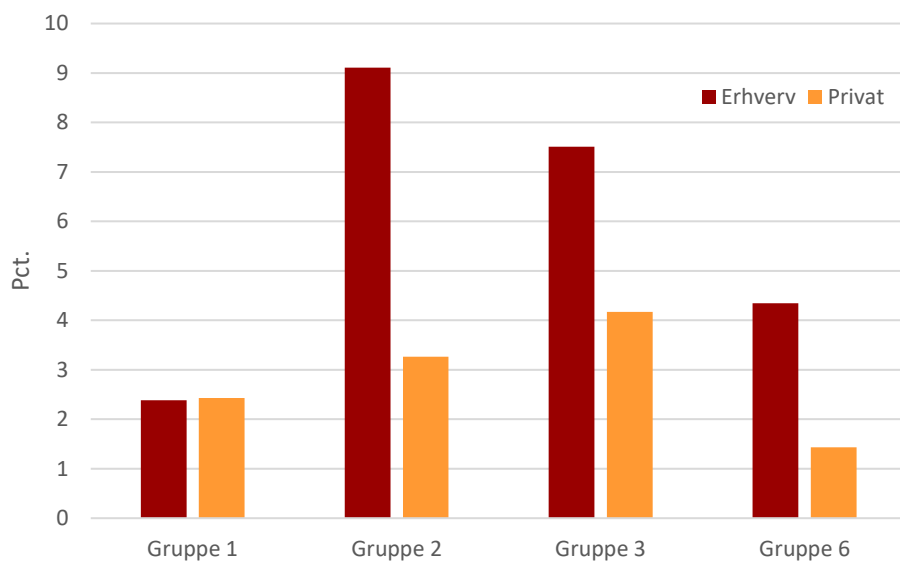
Kilde: Institutternes regnskaber.

Bilag 2 – Supplerende resultater fra benchmarkundersøgelsen

Bilaget viser supplerende uddrag af resultaterne fra benchmarkundersøgelsen.

Figurene B1-B3 illustrerer, at der er væsentlige forskelle i den akkumulerede nedskrivningsprocent mellem pengeinstitutgrupperne, og at dette forhold både skyldes forskelle i nedskrivningsprocenten i de enkelte stadier og udlånets stadiefordeling. De relativt høje nedskrivningsprocenter for erhverv i gruppe 2 og 3 kan i væsentlig grad henføres til, at store dele af erhvervsudlånet er placeret i stadiet 3, hvor nedskrivningsprocenten er markant højere end i de øvrige stadier. En årsag til dette forhold er, at udlån til landbrug mv. – hvoraf mange er nødlidende – udgør ca. 20 pct. af erhvervsudlånet for institutter i gruppe 2 og 3 mod et gennemsnit på 5,3 pct. for alle institutterne i benchmarkundersøgelsen.

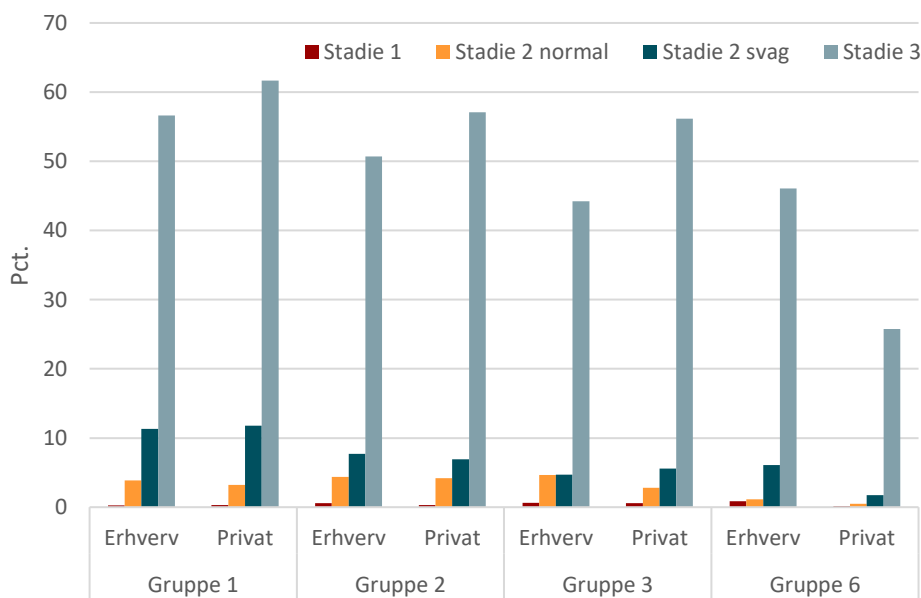
Figur B1. Akkumulerede nedskrivningsprocenter, ultimo første kvartal 2020

Note: Figuren viser de gruppevise nedskrivningsprocenter på segmenterne erhverv og privat. Gennemsnittene er uvægtede. Gruppe 1 er de store institutter, gruppe 2 er mellemstore institutter, og gruppe 3 er mindre institutter. Gruppe 6 består af de færøske institutter.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

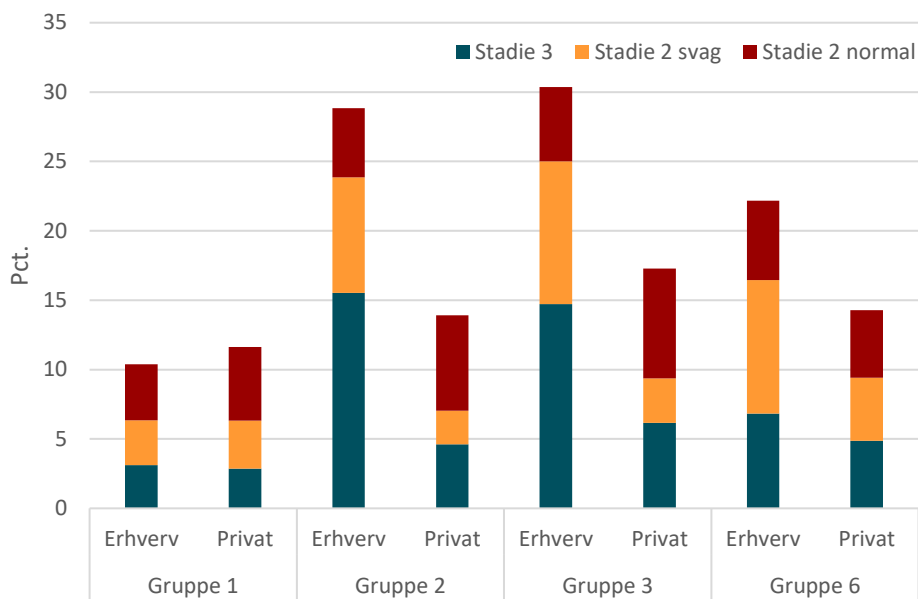
Figur B2. Stadiefordelte nedskrivningsprocenter, ultimo første kvartal 2020

Note: Figuren viser de gennemsnitlige nedskrivningsprocenter i de enkelte stadier. Gruppe gennemsnittene er uvægtede.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

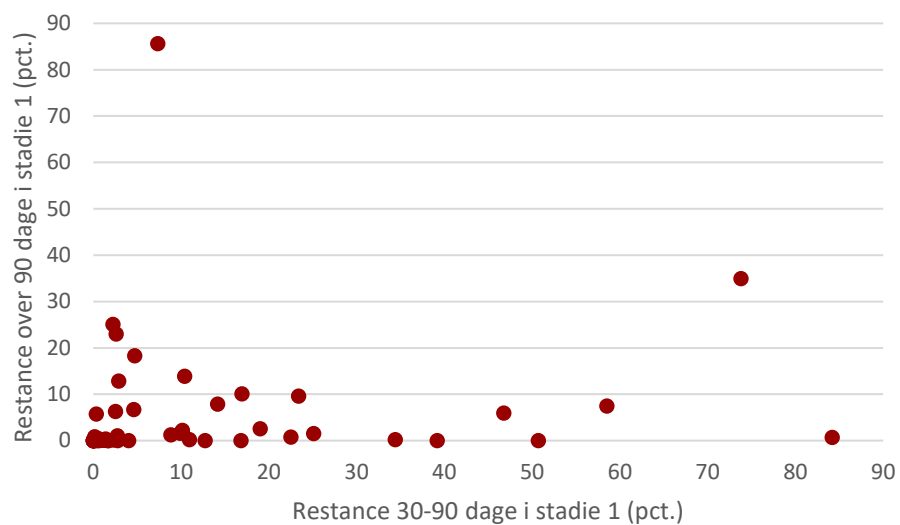
Figur B3. Udlånets stadiefordeling, ultimo første kvartal 2020

Note: Figuren viser udlånets fordeling på stadier. Søjlerens højde viser andelen af udlån placeret i stadie 2 normal, stadie 2 svag og stadie 3. Den resterende del af udlånet er placeret i stadie 1.
Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Figur B4 og B5 omfatter pengeinstitutternes placering af udlån med restance i de regnskabsmæssige stadier. Som beskrevet ovenfor i notatets hovedtekst bør alle de viste andele være lave. Andelen er dog høje for et betydeligt antal institutter, hvilket tyder på manglende overholdelse af regnskabsreglerne. Udlån med restance udgør dog en mindre del af udlånet, som beskrevet i notatets hovedtekst.

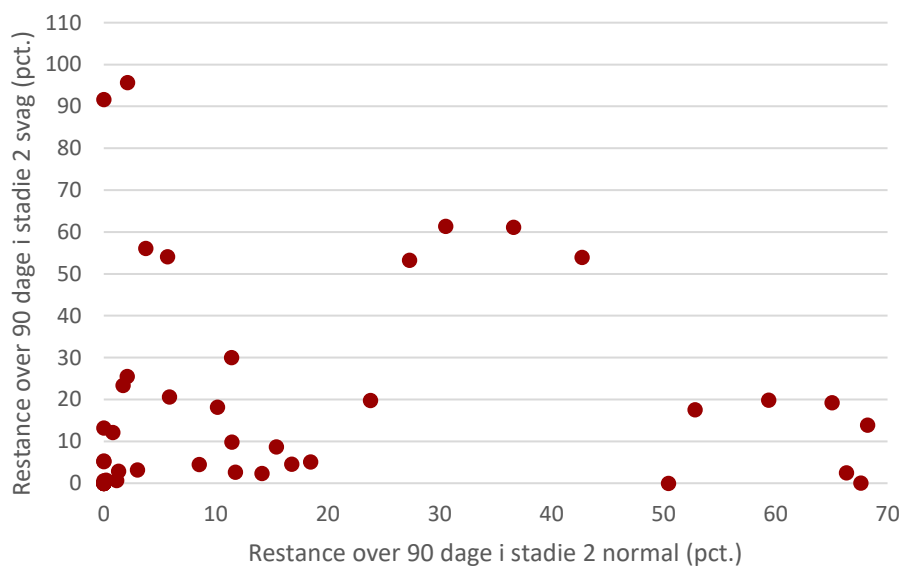
Figur B4. Udlån med restance i stadie 1, ultimo andet 2019

Note: Hver prik viser en observation for et pengeinstitut. På x-aksen vises andelen af udlån med restance i 30-90 dage placeret i stadie 1 i andel af samlet udlån med restance i 30-90 dage. På y-aksen vises andelen af udlån med restance over 90 dage placeret i stadie 1 i andel af samlet udlån med restance over 90 dage.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Figur B5. Udlån med restance over 90 dage placeret i stadie 2, ultimo andet kvartal 2019

Note: Hver prik viser en observation for et pengeinstitut. På x-aksen vises andelen af udlån med restance over 90 dage placeret i stadie 2 normal i andel af samlet udlån med restance over 90 dage. På y-aksen vises andelen af udlån med restance over 90 dage placeret i stadie 2 svag i andel af samlet udlån med restance over 90 dage.

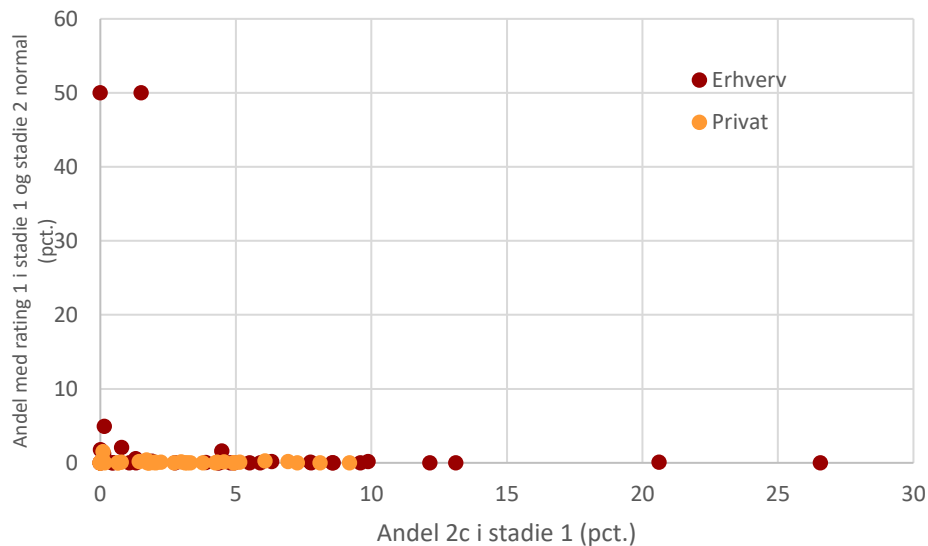
Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Mere end halvdelen af pengeinstitutterne i benchmarkundersøgelsen har placeret væsentlige andele af deres udlån til kunder med 12-måneders PD over

Figur B7. Udlån med lav bonitet i gode stadier, erhverv, ultimo andet kvartal 2019

Note: Hver prik viser en observation for et pengeinstitut for det angivne segment. På x-aksen vises andelen af udlån i stadie til kunder med rating 2c i andel af samlet udlån i stadie 1. På y-aksen vises andelen af udlån i stadie 1 og stadie 2 normal til kunder med rating 1 i andel af samlet udlån i stadie 1 og stadie 2 normal. Figuren inkluderer kun pengeinstitutter, som benytter standardmetoden.
Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Non-performing loans (NPL) skal som udgangspunkt placeres i stadie 2 svag eller i stadie 3. Alligevel har syv institutter placeret mere end 5 pct. af deres NPL i stadie 1 eller i stadie 2 normal, jf. figur B8. Det tyder på manglende overholdelse af regnskabsreglerne. Som det fremgår af hovednotatet, udgør disse udlån dog en beskeden del af udlånet.

Figur B8. NPL-lån placeret i stadie 1 og stadie 2 normal, ultimo andet kvartal 2019

Note: Figuren viser andelen af nødlidende udlån (NPL), som er placeret i enten stadie 1 eller stadie 2 normal i andel af udlån i stadie 1 og stadie 2 normal.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.